

Uskallanko lähteä, riittävätkö rahat?

*"Aluksi arvelutti, riittävätkö rahani.
Kun päästiin muuttamaan, asiat
järjestyivät. Ekana päivänä oli vain
pahvilaatikko ja sen päällä syötiin.
Oli kuitenkin ihanaa olla omassa,
turvallisessa kodissa."*

Tietoa väkivaltaisesta liitosta eroavalle

Ensi- ja turvakotien liitto ry

2010
Euroopan köyhyyden
ja sosiaalisen
syrjäytymisen
torjunnan
teemavuosi

Sisältö

- 1. Taloudellinen väkivalta ennen eroa** **s. 3**
Monenlaista väkivaltaa
Lapsiin kohdistuva väkivalta
- 2. Ero tulossa, mitä tehdä?** **s. 5**
Tarvitsetko oikeudellista apua?
Uuden kodin perustaminen
Lapsen huolto, asuminen, tapaamiset ja elatus
Omaisuuksien jako ja velat
Lisää turvallisuutta
Talous kuntoon
Lapsen ja oma hoito maksavat
Asiat järjestyvät
- 3. Lisätietoa** **s.13**
Lait ja asetukset
Sähköiset lähteet ja linkit

Lähteet

Materiaali löytyy sähköisesti Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämästä Nettiturvakodista (www.turvakoti.net). Se on syntynyt osana Euroopan unionin köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen teemavuotta 2010 (www.stopkoyhyys.fi), jonka toteutusta Suomessa koordinoi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Uskallanko lähteä, riittävätkö rahat -materiaali on tarkoitettu Sinulle, joka olet kokenut perheväkivaltaa ja olet huolissasi omasta ja perheesi taloudellisesta tilanteesta erovaiheessa. Se kertoo, miten selvittää erilaisista tilanteista ja ohjaa tiedon lähteille. Materiaalin tarkoitus on auttaa Sinua selviytymään antamalla tietoa ja linkkejä, joiden avulla edetä.

”Mä lähdin kotoa vieraiden mukana, ystävätär tuli kylään. Mä kirjoitin lapun, että voisitteks te ottaa mut mukaan. Miehelleni sanoin, että mä lähen käymään lääkärissä. Otin vain vaatteet päälle ja sinne jäi kaikki muu. Onneks oli pankkikortti mukana.” (Nainen, kaksi aikuista lasta)

1. Taloudellinen väkivalta ennen eroa

Monenlaista väkivaltaa

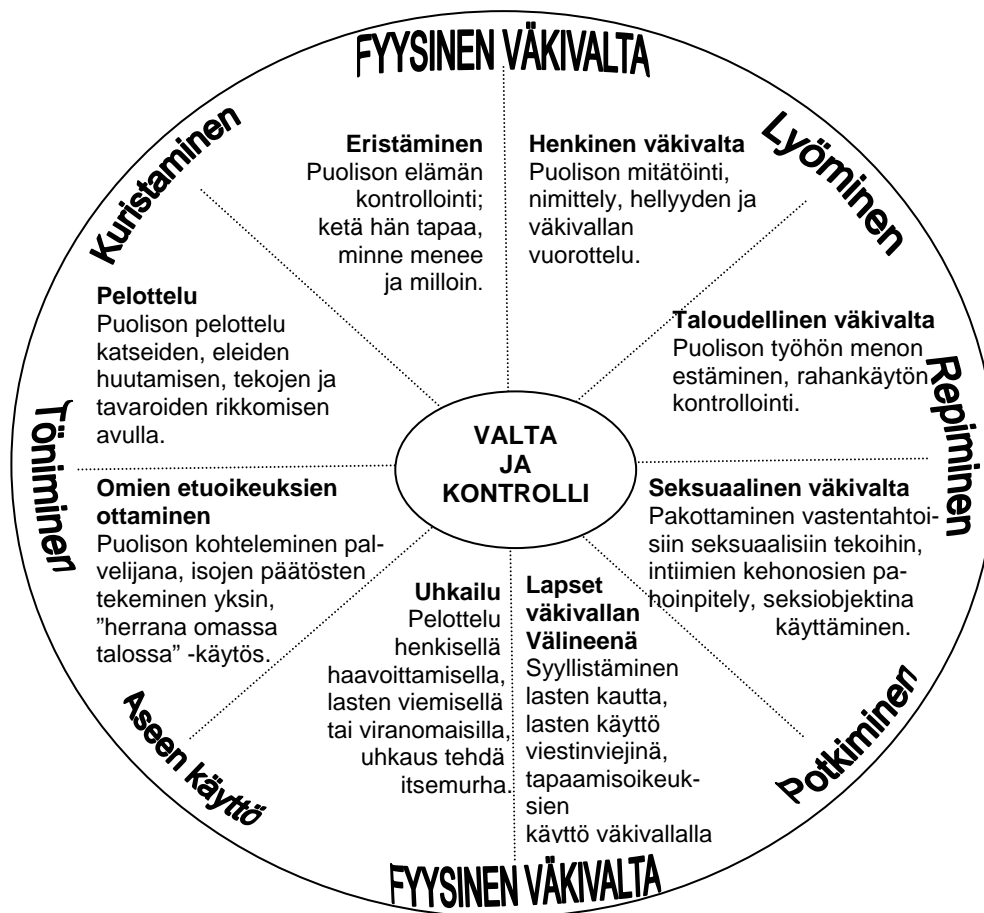
Väkivalta on muodoiltaan moninaista. Se voi olla henkistä, fyysistä, seksuaalista, sosiaalista tai taloudellista (kuva 1). Usein väkivallan eri muodot esiintyvät yhdessä.

”Ei saanut ostaa mitään, ei saanut yhtään rahaa, ei saanut pyytää mitään, ei saanut olla vaatimuksia. Minun piti olla ihminen, joka ei vaadi mitään. Minun piti olla tyytyväinen kaikesta ja hän haukkui minua todella rumasti. Minä en ole koskaan ymmärtänyt miksi.” (Nainen, neljä pientä lasta)

Perheväkivalta on ongelma, jonka myöntäminen on usein vaikeaa. Väkivallasta tulee tarkoin varjeltu salaisuus. Asioiden salaaminen niin läheisiltä kuin viranomaisiltakin voi johtua epätietoisuudesta, häpeästä, syyllisyydestä ja pelosta. Pitkään jatkuessaan väkivaltainen tilanne alkaa tuntua normaalilta.¹

”Turvan hakeminen on hirveen vaikeeta kun asiat on ihan sekaisin päässä. Olisi kuitenkin hyvä puhua ystäville tai sukulaisille. Se lisää turvaa kun ihmiset tietää mitä tapahtuu. En koskaan saanut työlääkärillekään sanottua, mitä meillä tapahtuu. Se autto, kun mä oikeesti tajusin, että meillä on väkivaltaa, vaikka ei nyrkillä lyödä tai puukolla isketä. Sitä pystyin tekemään päätöksen.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

¹ Ojuri, A. 2004, 40, 105,109

Kuva 1: Parisuhdeväkivallan ulottuvuuksia²

Jos olet vasta muuttanut Suomeen, et voi vielä tuntea oikeuksiasi etkä palveluja. Valitettavasti jotkut puoliset käyttävät tätä haavoittuvaisuutta hyväkseen ja pelottelevat viranomaisilla sekä lasten huoltajuuden että oleskeluluvan menettämällä.

Jos olet muuttanut Suomeen avioituaksesi Suomen kansalaisen kanssa, saat määräaikaisen oleskeluluvan avioliiton perusteella. Kun olet ollut avioliitossa Suomessa yhtäjaksoisesti neljä vuotta, voit saada pysyvän oleskeluluvan. Jos avioliitto purkautuu ennen kuin neljä vuotta on kulunut, määräaikainen oleskelulupa voidaan evätä eli Sinulla ei olisi enää oikeutta asua Suomessa. Jatkoa oleskeluluvalla tai pysyvän oleskeluluvan voi kuitenkin saada, jos avioliitto päättyy puolison väkivaltaisuuden vuoksi. Jos olet joutunut väkivallan kohteeksi, esitä lääkärintodistus tai poliisin laatima pöytäkirja viranomaisille³.

Älä jää yksin, vaan hae apua. Saat apua esimerkiksi turvakodeista ja Monika-Naiset liitto ry:stä, joka auttaa nimenomaan väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajanaisia ja lapsia.

"Hän sanoi, että minä valehtelen, väkivaltaa ei ole kuulemma koskaan tapahtunut. Ja hän sanoi, ettei minulla ole aavistustakaan mikä rangaistus tulee, kun Suomessa valehtelee viranomaisille."

(Nainen, neljä pientä lasta)

² Kuva 1: Parisuhdeväkivallan ulottuvuuksia. Sovellettu Hannu Säävälän käännöksestä (2006), joka pohjautuu yhdysvaltalaisen Ellen Pencen ja Michael Paymarin luomaan vallan ja kontrollin ympyrään (power and control wheel).

³ Hartikainen, M., 2006

Lapsiin kohdistuva väkivalta

”Mä havahduin, kun kaksi vanhinta lasta jo pyysi että äiti, eikö voida lähteä.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

Väkivallan keskellä eläminen on vahingollista myös lapselle. Hänen elämänsä tärkeimmät ja periaatteessa turvallisimmat ihmiset tekevät elämästä pelottavan. Lisäksi perheväkivallasta usein vaietaan ja sitä salaillaan, joten lapsi joutuu kantamaan taakan yksin. Väkivalta vaikuttaa aina lapsiin, vaikka se ei kohdistuisikaan suoranaisesti heihin. Vanhempien välisten väkivaltatilanteiden näkeminen tai kuuleminen, uhkailut, huutamiset ja toisen osapuolen solvaamiset merkitsevät samalla lapsen kohdistuvaa henkistä väkivaltaa. Se saattaa olla lapselle jopa vahingollisempaa kuin kohteeksi joutuminen, koska kukaan ei ole suojaamassa⁴.

Lapsen kohdistuvaa taloudellista väkivaltaa on esimerkiksi vanhemman kieltäytyminen maksamasta lapsen sairaudenhoitomenoja tai systemaattinen rahan kieltäminen lapsen vaatteista ja muista menoista kuten harrastuksista.

”Hänellä oli itsellään tosi hienot ja kalliit harrastukset, oli sukeltamista, lentämistä ja kaikkea mahdollista. Hän käytti omat rahat niihin, mutta ei antanut lapsille vaatteisiin rahaa. Mä kustansin ne ja aina tuli sanomista, että niin paljon mä saan rahaa menemään. Lainanlyhennykset meni suoraan minun tililtä ja sitten jouduin pyytämään ruokarahaa.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

2. Ero tulossa, mitä tehdä?

Avio- tai avoeropäätöksen jälkeen Sinulla on paljon hoidettavia asioita. Älä pelkää pyytää apua ja tukea.

Tarvitsetko oikeudellista apua?

Riitaisassa erossa voit tarvita oikeudellista apua. Saatat tarvita oikeusapua syytteen nostamiseen, lähestymiskiellon hankkimiseen, avioeron hakemiseen, omaisuuden ositukseen sekä lasten huollon, asumisen, elatuksen ja tapoamisten järjestelyyn.

”Oikeudenkäynnissä minä en tiennyt, että minäkin saan sanoa siellä jotakin. Naisten pitäisi ottaa selvälle, miten he voivat käyttäytyä oikeudessa.” (Nainen, kaksi aikuista lasta)

Jos väkivallan tekijän kohtaaminen tuntuu ahdistavalta, voit pyytää erillistä odotustilaa kohtaamisen välttämiseksi. Joissain tapauksissa on myös mahdollista neuvotella syytetyn kohtaamisen välttämisestä myös istunnon aikana.

”Jokaisen naisen tulisi ottaa selvää omista oikeuksista. Mulle on vasta nyt selvinnyt se, että mun ei olisi itse ensin tarvinnut maksaa asianajajan palkkioita, vaan asianajajan pitää hakea niitä. Kuka pystyy omia oikeuksiaan ohjaamaan tai ottamaan selvää kun on siinä tilanteessa?” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

⁴ Ojuri, A., 2004, 107-108; Oranen, M. ja Keränen, E. 2007, 82

Saat maksuttoman oikeusavustajan esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin, jos olet joutunut seksuaalirikoksen uhriksi tai kohdannut väkivaltaa lievää pahoinpitelyä lukuun ottamatta. Avustajan palkkio maksetaan valtion varoista. Voit käännyä kenen tahansa juristin puoleen. Hän toimii oikeusavustajanasasi ja huolehtii sinun valtuuttamanasi oikeusavun hakemisesta. Valtion oikeusaputoimistoissa annetaan oikeusapuun oikeutetuille asianajopalveluja. Oikeusapua voit hakea myös sähköisesti.

Jos Sinut on kutsuttu oikeudenkäyntiin rikosasiassa, saat korvauksia. Jos kutsussa sanotaan, että läsnäolosi on välttämätön, voit saada korvausta matkakuluista ja menetetyistä ansiotuloista sekä päivärahaa. Valtio maksaa myös muita asiaan liittyviä kuluja joko kokonaan tai osittain. Tällaisia kuluja ovat esimerkiksi tulkkauspalkkiot ja todistekustannukset, kuten lääkärinlausunnot. Korvausten maksaminen riippuu edunsaajan käyttövaroista ja talletuksista.

Asiakirjat

Hakiessasi oikeusapua, sinun tulee selvittää tulot ja menot sekä varallisuutesi ja velkasi. Useimmiten tarvittavat tiedot ilmenevät pankin tiliotteista, toimeentulotukipäätöksestä tai verotodistuksesta. Säilytä kaikki tositteet. Sähköisen hakemuksen tietojen oikeellisuus tarkistetaan pistokokein sekä oikeusaputoimistossa.

Sinulla on oikeus kieltää henkilökohtaisten tietojesi näkyminen papereissa. Tästä on sovittava etukäteen oman oikeusavustajan kanssa, joka anoo lupaa asiaa hoitavalta käräjäoikeuden tuomarilta.

Oikeusturvavakuutus

Selvitä vakuutusyhtiöstäsi, onko vakuutuksesi käytettävissä asioitteesi hoitoon. Jos vakuutusyhtiö korvaa kulusi, et ole oikeutettu oikeusapuun. Oikeusturvavakuutus sisältyy yleensä kotivakuutukseen, ammattiliittojen vakuutukseen, auto-, yritys- ja maatilavakuutukseen. Oikeusturvavakuutus korvaa oikeudenkäyntikulut.

”Meillä sattui olemaan sellainen kaikenvaranvakuutus, kun meillä oli firma ja kesäpaikka. Mä sain sieltä sitten korvauksia, kun mies tuhosi omaisuutta. Mä sain maksettua oikeudenkäyntikulut siitä vakuutuksesta.” (Nainen, kaksi aikuista lasta)

Tee rikosilmoitus poliisille ja ota yhteyttä vakuutusyhtiöösi, jos puolivosi tuhoaa yhteistä omaisuuttanne. Olisi hyvä, jos tapahtuneelle olisi todistaja. Tarvitset oikeusavustajaa tai lakimiestä asioitten selvittämiseen. Jos vakuutus ei korvaa tuhottua omaisuutta, se peritään rikoksenteijältä oikeustuomion jälkeen.

”Hän on rikkonut paljon meidän omaisuutta, puhkonut pihalla autonrenkaat ja rikkonut ulko-ovet. Ne laitetaan hänelle sitten ulosottoon.”
(Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

Sosiaali- ja potilasasiamies

Sosiaali- ja potilasasiamies auttaa Sinua tekemään kantelun, jos koet jääneesi ilman apua ja tukea, johon olet mielestäsi oikeutettu tai jos et ole mielestäsi saanut asiallista palvelua ja kohtelua. Sosiaaliasiamies toimii yhdyshenkilönä Sinun ja sosiaalipalvelujen ja sosiaaliturvaan liittyvien palvelujen välillä kun taas potilasasiamies toimii yhdyshenkilönä Sinun ja terveydenhuollon palvelu-

jen välillä. Sosiaali- ja potilasasiamiehen palvelut ovat maksuttomia. Löydät yhteystiedot kuntasi nettisivuilta.

Uuden kodin perustaminen

Mietit varmaan, miten saat hankittua asunnon itsellesi ja lapsillesi. Uuden asunnon hankkiminen vaatii työtä, aikaa ja rahaa. Joillain Ensi- ja turvakotien liiton yhdistyksillä on tarjolla määräaikaista vuokra-asuntoja, joissa asuvat saavat myös tukea väkivallasta selviämiseen. Joissain kunnissa on sosiaali-toimiston kautta mahdollisuus tukiasuntoon, jos joudut odottamaan pysyvän asunnon vapautumista.

Vuokra-asunnon voi vuokrata kaupungilta, VVO:lta tai SATO:lta. Vuokra-asuntoja on myös seurakunnilla, vakuutusyhtiöillä, työnantajilla ja yksityisillä markkinoilla. Löydät oman kuntasi asuntoja välittävän viranomaisen kunnan nettisivuilta. Muista uusien asuntohakemusten määräajoin. Vuokra-asunnon vuokraajat tarkistavat luottotiedot. Joskus riittää, että mahdolliset vuokratilaukset maksetaan toimeentulotuella.

Vuokravakuus

Yleensä vuokra-asunnon vuokraaminen edellyttää vuokravakuuden eli kahden kuukauden vuokran maksamista etukäteen. Sen lisäksi tulee maksaa kuluvan kuukauden vuokra. Jos sinulla on oikeus toimeentulotukeen, saat vuokravakuuden samoin perustein.

Kun Sinulle on myönnetty asunto, käänny sosiaalityöntekijäsi puoleen. Vuokravakuus myönnetään yleensä yhden vuoden määräajaksi. Jos tulosi ylittävät toimeentulotukeen oikeuttavan vähimmäistulorajan, joudut säästämään seuraavan vuokravakuuden isännöitsijän ja sosiaalityöntekijän kanssa sopimallanne tavalla. Vapailla markkinoilla oleviin asuntoihin ei pääsääntöisesti myönnetä vuokratakuuta kuin erittäin perustelluista syistä. Nämä syyt voivat olla muun muassa lastensuojelun avohuollon mukainen perheen tukeminen.

Muuttokulut

Voit hakea muuttokuluihin toimeentulotukea, mikäli olet pienituloisen tai Sinulla ei ole tuloja lainkaan. Muuttokustannusten myöntäminen toimeentulotukena on harkinnanvaraista eli se päätetään tapauskohtaisesti. Sinun tulee selvittää etukäteen muuton kustannusarvio.

Sosiaalityöntekijä pyytää virka-apua poliisilta tai ulosottomieheltä, jos et pääse sopimukseen puolisoasi kanssa tavaroitten muuttamisesta uuteen kotiin. Tarvitset siihen lainvoimaisen osituspäätöksen, jonka saat käräjäoikeudelta. Jos epäilet, että muuttoasi hankaloitetaan tai estetään, pyydä todistaja mukaasi.

”Menimme poliisin kanssa hakemaan tavaroita. Oli kamalaa, kun kaikki naapurit katsoivat. Pelkäsin kovasti, mutta saimme mukaan lasten lelut ja sängyt sekä vaatteita. Mutta paljon sinne jäi, varmasti yli puolet siitä, mitä omistin.” (Nainen, neljä pientä lasta)

Muuttamiseen tarvitset apujoukkoja; järjestä avuksesi ystäviä, sukulaisia, työkavereita, naapureita ja lapsesi. Jos olet muuttamassa täysin yksin, neuvottele muuttoauton apulaisen palkkaamisesta sosiaalityöntekijäsi kanssa.

”Olemme saaneet paljon huonekaluja sukulaisilta. Turvakodilta olemme saaneet vaatteita ja leluja. Heillä on kirpputori, josta minä olen hakenut astiat. Minulla ei ole vielä sänkyä. Nukun lattialla joka yö.”
(Nainen, neljä piestä lasta)

Lapsen huolto, asuminen, tapaamiset ja elatus

Ota yhteyttä lastenvalvojaan, kun eroat. Lastenvalvojan palvelut ovat ilmaisia. Lastenvalvoja auttaa sinua lapsen huolto-, asumis-, tapaamis- ja elatussopimuksen laatimisessa. Hän tapaa myös lasta ja ottaa yhteyttä lapsen toiseen vanhempaan.

Perheasioiden sovittelu auttaa, jos teillä on vakavia ristiriitoja tai lapsen tapaamiset eivät suju. Sovittelun järjestäminen on kunnan sosiaalilautakunnan tehtävä. Sovittelu on vapaaehtoista, luottamuksellista ja maksutonta. Sovittelun tavoitteena on ristiriitojen ratkaisu ja lapsen aseman turvaaminen. Perheasioiden sovittelua tehdään kasvatus- ja perheneuvoloissa, sosiaalitoimessa, erilaisissa perheasiain yksiköissä ja seurakuntien palveluina.

Jos ette pääse sopimukseen asioistanne, käänny oikeusaputoimiston puoleen. Tällöin tuomioistuin päättää lapsen huollosta, asumisesta, tapaamisista ja elatuksesta. Yleisen käytännön mukaan tuomioistuin pyytää olosuhdeselvityksen sosiaalityöntekijältä. Sosiaalityöntekijä tapaa Sinua, lapsen toista vanhempaa ja lapsia useaan kertaan. Tämän takia asian käsittely vie aikaa.

Lapsen huolto

Yhteishuollossa vanhemmat vastaavat yhdessä lapsen kasvatuksesta, hoidosta ja lasta koskevasta päätöksenteosta. Huoltajat päättävät yhdessä lapsen asuinpaikasta, kansalaisuudesta, nimestä, uskonnosta, terveydenhuollosta, koulunkäynnistä, kasvatuksesta ja passista. Huoltajilla on myös oikeus saada tietoa lasta koskevista asioista eri viranomaisilta, kuten terveydenhuollosta, päivähoidosta, koulusta jne. Yksinhuolto saattaa olla paras ratkaisu silloin, kun vanhempien välit ovat hyvin riitaiset tai toinen vanhemmista asuu ulkomailla.

Tuomioistuin voi antaa määräyksiä huoltajien tehtävänjaosta, oikeuksista ja velvollisuuksista. Tällöin puhutaan rajoitetusta yhteishuollosta tai tehtäväkoh- taiseista yhteishuollosta. Tuomioistuin tekee ratkaisun niistä asioista, jotka vanhemmat hoitavat yhteishuoltajina ja joista vain toinen vanhemmista vastaa.

Lapsen asuminen

Lapsi voi asua joko äidin tai isän luona tai vuorotellen molempien luona. Lapsi voi asua myös pysyvästi samassa paikassa ja vanhemmat asuvat vuorotellen hänen kanssaan. Lapsen asuinpaikasta tulisi päättää lapsen näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsella on oikeus tavata ja pitää yhteyttä kumpaankin vanhempansa. Lapsen kanssa asuvan vanhemman tulee auttaa yhteydenpidon säilymistä.

Lapsen tapaamiset

Kun tapaamiset ovat lapsen edun mukaisia, mutta toisen vanhemman tapaa- miseen sisältyy lapselle todellisia turvallisuusriskejä tai lapsi kokee tapaamiset

ahdistaviksi ja turvattomiksi, tapaamiset määrätään toteutettavaksi valvottuina⁵. Valvottujen tapaamisten järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista eli siihen ei ole lakisääteistä velvoitetta. Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistyksillä on tapaamispaikka useilla paikkakunnilla. Molemmat vanhemmat osallistuvat tapaamisista aiheutuneisiin kustannuksiin. Kun valvotut tapaamiset ovat lastensuojelun avohuollon tukitoimi, sosiaalitoimisto osallistuu muun muassa matkakuluihin.

”Hän sanoo, että minä olisin ottanut lapset häneltä pois. Mutta hän voitavata lapsia turvakodissa vaikka joka päivä. Lastensuojeluviranomaiset sanoivat, että he tarvitsevat arvion siitä, miten hän tulee toimeen lasten kanssa.” (Nainen, neljä pientä lasta)

Joskus tapaamiset eivät onnistu edes valvottuina. Näissä erityistapauksissa voidaan harkita lapsen ja vanhemman yhteydenpidon rajoittamista tai lopettamista kokonaan.

Lapsen elatus

Yleensä lastenvalvoja vahvistaa lapsen elatusmaksun sopimuksella. Jos se ei luonnistu, vahvistaa tuomioistuimella elatussopimuksen. Jos elatusvelvollinen laiminlyö elatusavun maksamisen, ota yhteyttä lastenvalvojaan. Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa elatustuen näissä tilanteissa.

Lastenvalvoja vahvistaa sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta, tapaamisesta ja elatuksesta. Jos ette ole yksimielisiä sopimuksen sisällöstä, asia ratkaistaan käräjäoikeudessa.

Omaisuuksien jako ja velat

Eron myötä omaisuus jaetaan. Avioerossa omaisuuden jako on selkeämpää kuin avoliiton purkautuessa. Seuraavassa on asioita, joita Sinun on hyvä tietää erotessasi.

Avoerossa lähtökohtana on, että kumpikin pitää oman omaisuutensa. Avoliiton aikana yhteisellä rahalla hankittu omaisuus on yhteistä. Tämän takia molemmat osapuolet kannattaa aina merkitä ostajiksi ja kaikki kaupasta tehdyt paperit pitää tallella. Yleensäkin kaikki rahaan liittyvät paperit kannattaa säilyttää. Avoliiton päättyessä kumpikin vastaa omista veloistaan ja yhteisesti tehdyistä veloista vastataan yhdessä.

Suomen lain mukaan aviopuolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että omaisuuden jako- tai ositustilanteessa omaisuus jaetaan puoliksi kummallekin.

Kun avioeroa koskeva asia tulee vireille käräjäoikeudessa, puolisoit voivat vaatia omaisuutensa jakamista eli niin sanottua ositusta. Jos kummallakaan puolisoilla ei ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, toimitetaan puolisoitten omaisuuden erottelu.

---

⁵ Kalavainen, S., 2004, 69

Sopimuksia tehdessä kannattaa aina miettiä, halutaanko papereihin molempien vai vain toisen nimi. Lain mukaan se on vastuussa esimerkiksi lainasta, jonka nimi on sopimuksessa. Jos et ole täysin varma kirjallisen sopimuksen sisällöstä, älä allekirjoita sitä. Jos kielitaitosi ei riitä sopimusten ymmärtämiseen, pyydä tulkin apua.

”Hän otti aina lainaa: venelainaa, lentokoneilupalainaa ja muuta. Meillä oli lainaa ihan valtavasti asuntolainan päällä. Vaikka hän jäi eron jälkeen taloon asumaan, hän maksatti mulla pitkään kaikki talon laskut, koska ne oli mun nimissä. Me oltiin just ostettu huonekaluja kymmenen kuukauden maksuajalla. Ne jäi kaikki sinne, mut maksut tuli mulle. Mä en osannut laskelmoida, ajattelin, että nämä on yhteisiä juttuja. Auton sain, se oli mun nimissä. Vaihdoin sen pieneen ja halpaan ja ostin pakkastimen ja mikroaaltouunin.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

Lisää turvallisuutta

Hälytysjärjestelmät ja muut turvalaitteet eivät pääsääntöisesti kuulu toimeentulotuella kustannettaviin hankintoihin. Sinun kannattaa kuitenkin ottaa asia esille sosiaalityöntekijäsi kanssa. Uuden kodin turvallisuutta lisääviä hankintoja ovat esimerkiksi ovisilmä, turvaketju, liiketunnistimella syttyvä lamppu, erilaiset hälytysjärjestelmät tai valvontakamerat.

”Meillä on kännyköitä joka huoneessa, että voi soittaa mistä hyvänsä. Me hankittiin myös hälytysjärjestelmä. Siihen kuuluu kaukosäädin, joka voi olla vaikka koko ajan sulla kädessä. Painat vaan kahta nappulaa, niin heti tulee soitto, että mikä hätä. Sieltä lähtee tulemaan heti vartija, joka hälyttää poliisiin. 600 euroa maksoi laitteiden asentaminen ja joka kuukausi on pikkasen vajaa 40 euroa kuluja. Me on sovittu myös naapureiden kanssa, että jos tulee yöllä meiltä soitto, vaikka ei sanottaisi mitään, ne tulee ulkovaloja laittelemaan pihalleen. Hankin myös ison saksanpaimenkoiran.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

Hae lähestymiskieltoa, jos väkivallan uhka on eron jälkeen suuri. Lähestymiskieltoa haetaan joko poliisilta tai suoraan käräjäoikeudelta kirjallisesti tai suullisesti. Kielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen tai vapautteen kohdistuvan rikoksen tai sen uhan torjumiseksi.

Lähestymiskiellon hakijana Sinun tulee todistaa uhan olemassaolo. Aiemmat yhteydenotot turvakotiin, poliisiin tai sosiaalityöntekijöihin todistavat, mitä on tapahtunut. Hyviä kirjallisia todisteita ovat lääkärintodistukset ja kopiot sairauskertomuksista, kirjeet, sähköpostiviestit ja tekstiviestit, kirjaamasi vastaanotetut puhelut, soittoyhteykset, puheluiden lukumäärä, ajankohdat ja sisällöt. Myös läheisesi tai naapurisi voivat vahvistaa kertomuksen.

Lähestymiskielto on voimassa käräjäoikeuden määräämän ajan, kuitenkin enintään vuoden. Tarvittaessa kieltoa voidaan jatkaa. Jatko edellyttää sitä koskevan pyynnön esittämistä ja käsittelyä käräjäoikeudessa.

Jos Sinulle on vähäisten tulojen perusteella myönnetty maksuton oikeudenkäynti, voit saada myös lähestymiskieltoa koskevan asian käsittelyn ilman kuluja. Pääsääntöisesti osapuolet vastaavat itse lähestymiskieltoasian käsittelystä johtuvista juridisista kustannuksista

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä enintään kolmeksi kuukaudeksi. Voimassaolo harkitaan tapauskohtaisesti. Kielto voidaan tarvittaessa uudistaa enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Muuttaessasi voit kieltää osoitetietojen luovuttamisen väestörekisterikeskuksesta. Ota salainen puhelinnumero. Myös nimen vaihto onnistuu.

Talous kuntoon

Käänny oman oleskelukuntasi sosiaalitoimiston puoleen, jos jätät vaille tuloja tai tulosi eivät riitä. Sosiaalityöntekijä auttaa Sinua selvittämään, miten järjestät oman ja lastesi toimeentulon eron jälkeen.

Joskus raha-asiat ovat niin solmussa, ettei niistä selviä omin neuvoin. Vinkkejä tukipalveluista ja velkojen järjestelymahdollisuuksista saat kuntasi talous- ja velkaneuvojalta sekä soittamalla Takuu-Säätiön Velkalinjaan. Talous- ja velkaneuvonta on lakisääteinen, asiakkaille maksuton palvelu.

”Pitää hakea rohkeasti apua. Mä oon törmännyt siihenkin et hirmu ihanasti suhtaudutaan kun vaan oot uskaltanut hakemaan esimerkiksi taloudellista apua seurakunnalta tai sosiaalikeskuksesta. Se on tärkeätä, et ei vaan sorru lähtemään takaisin. Kyllähän omakin mies soitti ja kysyi et missä te ootte. Mä sanoin et me ei ikinä tulla takaisin. Sit alkoi muuttunut mies -leikki.” (Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaaliturvan viimesijainen tukimuoto. Se on tarkoitettu tilapäiseksi avuksi. Viimesijaisuus edellyttää selvitystä siitä, ettet voi saada muulla keinoin toimeentuloa perheellesi. Toimeentulotukihakemuksen löydät kunnan nettisivuilta, joilta selviävät myös hakemukseen tarvittavat liitteet. Toimeentulotukihakemus käsitellään seitsemän vuorokauden sisällä. Joskus ensisijaisen sosiaalietuuden käsittelyaika on pitkä ja saat sen vuoksi toimeentulotukea. Tällöin toimeentulotuki peritään takautuvasti takaisin ensisijaisesta etuudesta.

Sairausloma ja sairauspäiväraha

Jos olet joutunut fyysisen väkivallan uhriksi, käy näyttämässä vähäisimmätkin vammat lääkärissä. Saat lääkärintodistuksen, jolla voit todistaa mitä on tapahtunut. Tee myös rikosilmoitus poliisille. Ensisijaisesti rikosentekijä on korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. Jos hän on kykenemätön maksamaan, voit hakea korvausta Valtiokonttorista.

Perheväkivalta ei ole WHO:n (Maailman Terveysjärjestö) tautiluokituksessa määritelty sairaus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos noudattaa ja valvoo Suomessa WHO:n tautiluokituksia. Sinulla on kuitenkin oikeus hakea rikoksen tekijältä oikeusteitse ansionmenetykskorvauksia.

Jos vapaa-ajalla väkivallan uhriksi joutuminen ja siitä seurannut työkyvyttömyys katkaisee palkanmaksun, hae Kelan sairauspäivärahaa. Sitä voidaan maksaa karenssin jälkeen, joka on sairastumispäivä ja sitä seuraavat yhdek-

sän arkipäivää. Jos Sinulla on tapaturmavakuutus, saatat saada korvauksia vakuutusyhtiöltä.

Oma ja lasten hoito maksavat

Pitkään jatkunut henkinen ja fyysinen väkivalta voi traumatisoida. Sinun kannattaa hakea apua väkivallasta selviämiseen. Apua löytyy esimerkiksi Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten turvakodeista ja avopalveluista sekä kuntien sosiaalitoimistoista. Jos et ole työkykyinen, voit saada työterveyslääkäriltä, terveyskeskuslääkäriltä tai psykiatrilta sairauslomaa hoidon ja kuntoutuksen ajalta.

”Me asuttiin melkein kuukausi turvakodilla. Puhuin paljon työntekijöiden kanssa – ja lapset myös. Vieläkin kerran viikossa tavataan. Heillä on paljon kokemusta siitä, miten narsistit toimivat. Nyt olen hakeutunut myös terapiaan.” (Nainen, neljä pientä lasta)

Eron jälkeen joudut hoitamaan paljon asioita ja voit tarvita lapselle hoitajaa. Mannerheimin lastensuojeluliitto tai Väestöliitto tarjoavat apua, jos Sinun tukenasi ei ole isovanhempia, kummeja, ystäviä tai naapureita. Tenavatupia löytyy monilta Ensi- ja turvakotien jäsenyhdistyksiltä. Yhden vanhemman perheiden liitto ry ja Parasta lapsille ry järjestävät loma-toimintaa perheille ja lapsille. Pelastakaa Lapset ry järjestää lapsille loma- ja tukiperheitä. Seurakunnilla on koulutettuja lastenhoitajia. Lapsille järjestetään kerhotoimintaa seurakunnissa ja kunnissa. Kunnilla on myös leikkikenttätöimintää.

Jos lapsellasi on pelkotiloja ja hän tarvitsee tukea koulukuljetukseen tai ilta-päiväkerhoon, ota yhteyttä sosiaalityöntekijään. Opetustoimi tai sosiaalitoimi järjestää tarvittavan kuljetuksen osana lastensuojelun avohuollon suunnitelmaa.

Kunnallisen päivähoiton voi hakea kunnan sosiaalitoimistosta. Päivähoiton kuukausimaksu määräytyy perheeseen mukaan maksuprosenttina tulorajan ylittävistä perheen bruttotuloista. Mikäli tulosi ovat tilapäisesti pienet, neuvottele sosiaalityöntekijän ja päiväkodin johtajan kanssa maksun poistamisesta määrääjäksi.

Asiat järjestyvät

Elämäsi voi tuntua tällä hetkellä epävarmalta. Pysähdy rauhassa miettimään, mitä voit tehdä tilanteen muuttamiseksi. Ota kaikki tarjottu apu vastaan. Sinulla on oikeus elää lastesi kanssa turvattua elämää ilman väkivallan pelkoa ja taloudellista puutetta.

”Sellaista lohtua haluaisin jakaa, että asioilla on tapana järjestyä. Kannattaa ottaa kaikki apu vastaan, mitä sinulle annetaan. Silloin voi antaa itselleen luvan levätä. Jos saat joltakin viranomaiselta hoivaa ja turvaa, niin lillu siinä sen aikaa. Se on vaikeeta kun on hermostunut olo, mutta voimia pitää säästellä. Kyllä ne asiat siitä lutviutuu. Materialla ei ole mitään merkitystä, kunhan saa mielenrauhaa ja parempaa oloa.”
(Nainen, neljä kouluikäistä lasta)

3. Lisätietoa

Lait ja asetukset

Avoliittolaki 234/1929
 Elatustukilaki 580/2008
 Laki lapsen elatuksesta 704/1975
 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983
 Laki toimeentulotuesta 1412/1997
 Lastensuojelulaki 417/2007
 Rikoslaki 39/1889

Sähköiset lähteet ja linkit lisätietoon

Apua väkivallasta selviytymiseen:

Ensi- ja turvakotien liitto - www.ensijaturvakotienliitto.fi
 ▪ www.turvakoti.net
 Monika-naiset liitto ry - www.monikanaiset.fi

Oikeudellista ja turvallisuuden lisäämiseen liittyvää tietoa:

Rikosuhripäivystys – www.riku.fi
 Tukinainen - www.tukinainen.fi
 Oikeuslaitos – www.oikeus.fi
 Oikeusministeriö – www.om.fi
 Suomen poliisi – www.poliisi.fi
 Sosiaaliportti – sosiaalialan ammattilaisille – www.sosiaaliportti.fi
 Väestörekisterikeskus – www.vaestorekisterikeskus.fi
 Maistraatit – www.maistraatti.fi

Apua lyhytaikaiseen lastenhoitoon ja lomatoimintaan:

- Mannerheimin lastensuojeluliitto – www.mll.fi
- Parasta lapsille ry – www.parastalapsille.fi
- Pelastakaa Lapset ry – www.pela.fi
- Väestöliitto – www.vaestoliitto.fi
- Yhden vanhemman perheiden liitto – www.yvpl.fi

Tietoa toimeentulotuesta ja muista etuisuuksista:

Kansaneläkelaitos – www.kela.fi
 Sosiaali- ja terveysministeriö – www.stm.fi
 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos – www.thl.fi
 Työ- ja elinkeinoministeriö – www.tem.fi
 Työ- ja elinkeinotoimisto – www.mol.fi
 Maahanmuuttovirasto – www.migri.fi
 Takuu-Säätiö – www.takuu-saatio.fi
 ▪ Velkalinja 0800 9 8009

Vinkkejä asunnon hakemiseen:

- www.sato.fi
- www.vvo.fi

Muita hyödyllisiä linkkejä

Suomen kuluttajaliitto – www.kuluttajaliitto.fi
 Kuluttajavirasto – www.kuluttajavirasto.fi
 Perhehoitoliitto ry – www.perhehoitoliitto.fi
 Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry – www.yvpl.fi
 Elatusvelvollisten liitto ry – www.elatusvelvolliset.fi
 Lapsitiedon keskus – www.lapsitieto.fi
 Kuntatiedon keskus – www.kunnat.net

Internetsivut on luettu 20.5.2010

Lue lisää EU:n köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuodesta sivulta www.stopkoyhyys.fi

Lähteet

- Andrew, Michelle & Hartikainen, Miira (1999): Rajat ylittävä rakkaus. Turvakotityön näkökulma Suomeen avioituneiden maahanmuuttajanaisten elämään. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 20. Nykypaino Oy; Helsinki.
- Hartikainen, Miira (2006): Thaimaalaisten naisten kokemuksia parisuhdeväkivallasta ja avunsaamisesta Suomessa. Ensi- ja turvakotien liiton raportti. Multiprint; Helsinki.
- Kaitue, Sanna & Noponen, Tanja & Slåen Anne (2007): Yleistä muttei yksityistä – oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Edita; Helsinki.
- Kalavainen, Susanna (toim.) (2004): Valvotut tapaamiset lapsen turvana. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 33. Nykypaino Oy; Helsinki.
- Nurmi, Reet & Tuominen, Jenni (2006): Naisiin kohdistuva väkivalta on este kotoutumiselle. Dialogi 14.12.2006, viitattu 19.10.2007.
- Ojuri, Auli (2004): Väkivalta naisen elämän varjona – tutkimus parisuhdeväkivallasta kokeneiden naisten elämäkulusta ja selviytymisestä. Lapin yliopistopaino; Rovaniemi.
- Oranen, Mikko & Keränen, Eija (2007): Lasten auttaminen. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liitto. Karisto Oy; Hämeenlinna.
- Pagelow, M. D. (1984): Family Violence. Praeger Publishers; New York.
- Pence, E. & Paymar, M. (1993): Educational groups for men who batter: The Duluth Model. Springer; New York.
- Säävälä, Hannu & Pohjoisvirta, Riitta & Keinänen, Eero & Salonen, Santtu (2006): Mies varikolle. Apua lähisuhdeväkivaltaan. Kalevaprint; Oulu.